

6. CONSAGRACIÓ DE L'ESGLÉSIA

DOSSIER PROFESSOR - GUIA I SOLUCIONARI El Monestir de Sant Joan de les Abadeses
i l'acta de consagració de 1150

...explica als alumnes...

1. Què és l'acta de consagració?

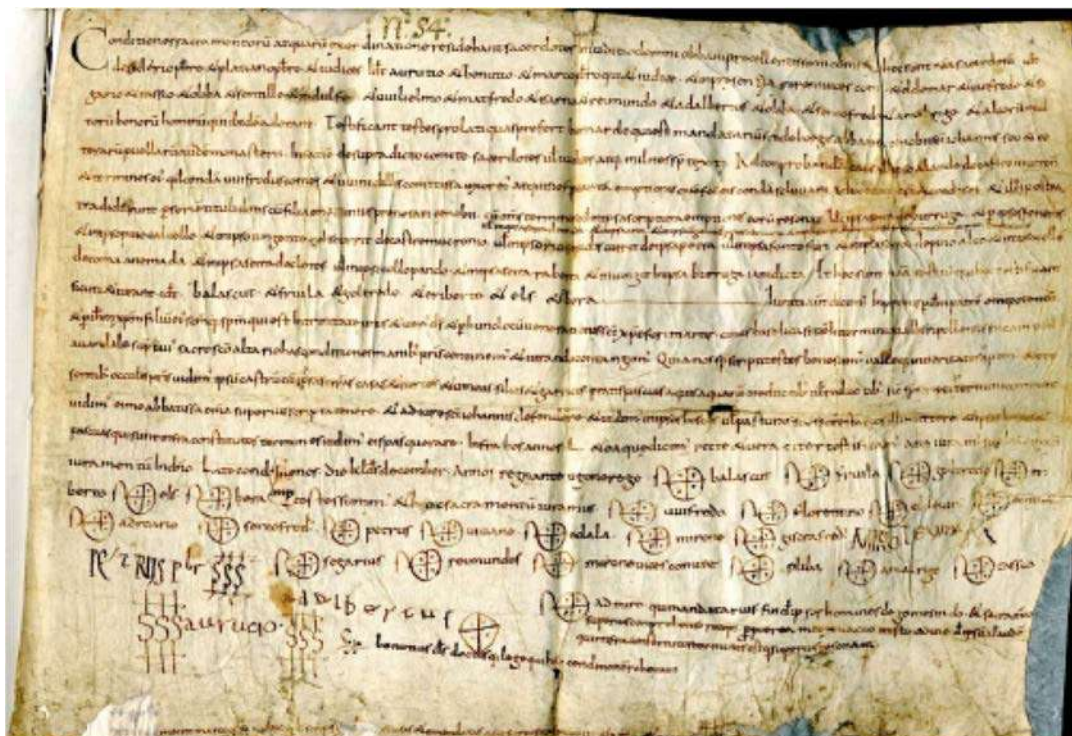
L'acta de consagració de l'església del monestir (1150)

L'acta de consagració és el document on es deixa constància de la consagració de l'església. Hi consta el nom dels bisbes, comtes, sacerdots i altres autoritats assistents.

Els fets importants es recullen en una acta, que dona fe del que ha passat i n'assegura la preservació en el temps. A l'arxiu del Monestir de Sant Joan, es conserva l'acta de consagració de l'església, que ofereix molta informació cabdal. Està escrita en

suport de pergamí i es conserva després de 850 anys d'haver estat signada. A partir de la cerimònia de la consagració, ja es podia oficialment la litúrgia i l'edifici es convertia, pròpiament, en un espai sagrat.

Però per entendre aquesta acta, escrita fa tant de temps, haurem de tenir en compte com era el context polític i l'organització social i econòmica del territori. Veurem: 1) El context social i eclesial. 2) L'acta de consagració.

Acta de consagració de l'església del monestir de Sant Joan de les Abadeses

6. CONSAGRACIÓ DE L'ESGLÉSIA

l'acta de consagració de 1150

...explica als alumnes...

2. Organització del territori i organització civil

Els territoris catalans reconquerits pels francs, es divideixen, pel que fa a la gestió civil, en comtats. Constituïts com districtes polítics i administratius, en origen eren: el comtat del Pallars, Ribagorça,

Urgell, Cerdanya, Conflent, Besalú, Bergueda, Manresa, Barcelona, Osona, Girona, Empúries, i Rosselló (teniu un mapa en el Quadern de l'alumne).

ALS PIRINEUS	A L'INTERIOR	RESSEGUINT EL MEDITERRANI
El Comtat de Cerdanya	El Comtat de Berga	El Comtat de Barcelona
El Comtat de Ribagorça	El Comtat de Manresa	El Comtat d'Empúries
El Comtat de Pallars	El Comtat de Osona	El Comtat de Girona
El Comtat de Rosselló	El Comtat de Urgell	El Comtat de Rosselló
El Comtat de Conflent	El Comtat de Besalú	

3. L'organització eclesial

L'església està present a Catalunya des dels inicis del cristianisme. Entorn el Bisbe, successor dels apòstols, s'organitzen un seguit de serveis que tenen per objecte fer present l'obra de Déu. La jerarquia té la missió de fer present a Crist, que està al servei dels cristians. En un moment inicial viuen, sobretot, a les ciutats i altres llocs del territori. Amb la invasió àrab l'organització eclesial queda desfeta.

A partir del segle IX, paral·lelament a la recomposició polític-social, es va reorganitzant la vida eclesial, entorn dels bisbats i els monestirs. Per comprendre bé la influència d'un monestir caldrà distingir-lo d'un bisbat. Un bisbat (o diòcesi) és una porció de

l'Església que està en un territori i que està encomanada a la cura d'un Bisbe.

Dins el bisbat hi ha diferents realitats, com els monestirs i les parròquies. Alguns monestirs tenen responsabilitat sobre altres esglésies; també pot donar-se, com el cas de Sant Joan durant molts anys, que el monestir depengui directament del Sant Pare i no del Bisbe.

A l'Edat Mitja els bisbats catalans són: Tortosa, Tarragona, Barcelona, Girona, Lleida, Urgell i Vic (Osona). Al sud de l'actual França: Elna.

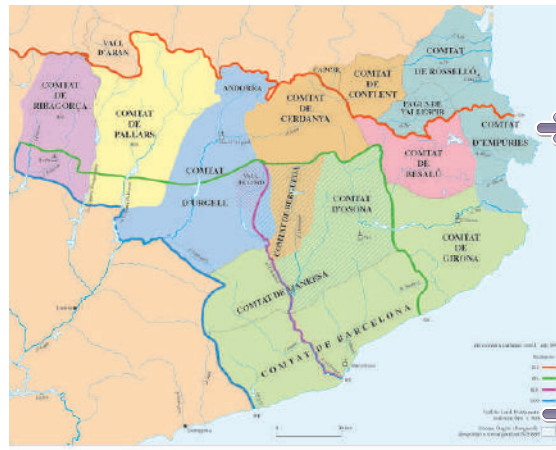

ACTIVITAT DEL QUADERN DE L'ALUMNE

Observa i compara els mapes de Catalunya que tens a continuació, un d'ells mostra la organització del territori en comtats i l'altre en bisbats. Sabries localitzar el monestir de Sant Joan de les Abadesses en ambdós mapes?

6. CONSAGRACIÓ DE L'ESGLÉSIA

l'acta de consagració de 1150

A quin Bisbat va pertànyer:

- 1.-Bisbat de Barcelona
- 2.-Bisbat de Vic
- 3.-Bisbat de Ribagorça

A quin comtat va pertànyer:

- 1.-Comtat d'Osona
- 2.-Comtat de Besalú
- 3.-Comtat de Girona

...explica als alumnes...

4. La consagració de l'església del Monestir de Sant Joan de les Abadesses

La consagració de l'església del Monestir va tenir lloc el 2 de novembre del 1150. La consagració vol separar un edifici, objecte o persona per a dedicar-la totalment a Déu. Així, la consagració d'un edifici el transforma en un espai sagrat.

El cristianisme considera que l'espai sagrat és la

persona. Per això l'església és, en primer lloc, el conjunt de persones que creuen en Jesús i s'hi uneixen pel Baptisme. El temple s'anomena església en tant que acull aquesta comunitat. La dedicació de l'edifici a Déu es fa seguint uns ritus i uns símbols.

4.1. La cerimònia de consagració del temple

És tracta d'un ritual ric en símbols conduït pel bisbe per tal de dedicar el temple a l'ús litúrgic. A Sant Joan, seguint el ritual propi, sabem que es van espargir els murs exteriors amb aigua beneïda, recordant la purificació del Baptisme. El bisbe, que fa les funcions de Crist, trucà a la porta per simbolitzar la "trucada" de Déu al cor de l'home. Després, ja a l'interior tornà a aspergir amb aigua beneïda els murs interiors, l'altar i els quatre punts cardinals. A continuació es féu una processó per traslladar les

reliquies a l'altar. S'ungí amb crisma (oli sagrat) l'altar i s'ungí també i s'encensaren les 12 creus dels murs de l'església, que representen els 12 apòstols, fonaments de l'Església (encara avui se'n poden veure dibuixades 10)

Mentrestant el bisbe féu la pregària que consagrarà l'església tot dedicant-la a sant Joan Baptista i finalment es prosseguí amb la celebració de l'Eucaristia (la missa).

6. CONSAGRACIÓ DE L'ESGLÉSIA

l'acta de consagració de 1150

4.2. L'acta de consagració

Els documents escrits ens donen informació que permet reconstruir la història. A partir de l'acta de consagració de l'actual església del Monestir (del 1150) serem capaços de descobrir el context històric tant civil com eclesial del moment i adonar-nos de la importància del Monestir en aquest moment.

ACTIVITAT DEL QUADERN DE L'ALUMNE

Subratlla les parts de l'acta on surt la informació que citem a continuació:

- 1- data de l'acte de consagració de l'església L'any mil cent cinquanta de l'Encarnació de nostre senyor Jesucrist
- 2- nom de l'abat que va consagrar l'església de Sant Joan el senyor Ponç abat de l'església del cenobi de Sant Joan de Ripoll
- 3.-nom que rebia l'església l'esmentada església de Sant Joan
- 4.- noms dels bisbes que van ser presents en l'acte Pere, bisbe d'Osona, Berenguer, bisbe de Girona, i Guillem, bisbe de Barcelona
- 5.- lloc del document on es confirmen totes les possessions que tenia el Monestir de Sant Joan al bisbat d'Osona, l'església dels Sants Joan i Pau, amb els delmes i primícies i oblacions i totes les seves pertinences; semblantment l'església de Sant Martí de Surroca; semblantment l'església de Sant Hilari de Vidrà, amb les seves pertinences; semblantment l'església de Sant Pau de Segúries; semblantment l'església de Sant Julià de Vallfogona; semblantment l'església de Sant Bartomeu de Llaés; semblantment l'església de Sant Quirze; semblantment l'església de Sant Pere de Mogrony, amb les seves sufragànies. Al bisbat de Girona, semblantment l'església de Sant Salvador de Bianya amb les seves sufragànies; semblantment l'església de Sant Romà de Joanetes; semblantment l'església de Santa Llúcia de Puigmal. Al bisbat d'Elna, semblantment l'església de Sant Pere de Tallet; semblantment l'església de Sant Esteve de Prunet, i també la cel·la de Sant Nicolau
- 6.- privilegis de què gaudiran el monjos de Sant Joan segons es cita a l'acta s'observi perennement la vida i l'ordre dels clergues regulars segons els privilegis i la institució dels romans pontífexs Benet, Urbà, Pasqual i Innocenci. Semblantment corroboraren la seva llibertat absolutament en tots els seus llocs, causes i afers, en tot allò en què la tenia de dret
- 7.- persona que escriu el document escrit per les mans d'Arnau, prevere i monjo.

Transcripció de l'acta de consagració al català

L'any mil cent cinquanta de l'Encarnació de nostre senyor Jesucrist, era mil cent vuitanta, indicció tretze, el dia quart de les nones de novembre, fèria quinta, a prec i instància del senyor Ponç abat de l'església del cenobi de Sant Joan de Ripoll, vingué el venerable Pere, bisbe d'Osona, amb la seva clerecia, i el reverendíssim Berenguer, bisbe de Girona, i Guillem, bisbe de Barcelona, als quals el damunt dit abat Ponç convocà, a dedicar l'esmentada església de Sant Joan. Emparats per la presència i el consell dels religiosos barons Pere, abat de Santa Maria de Ripoll, Gaufred, abat de Sant Ruf, Ramon, abat d'Arles, i Bernat, abat de Besalú, i d'altres insignis nobles i sapient barons, confirmaren i aprovaren, per a aquella església, tot allò que, per autèntics privilegis dels romans pontífexs,

6. CONSAGRACIÓ DE L'ESGLÉSIA

l'acta de consagració de 1150

o per concessions dels bisbes, o per liberalitat dels reis i dels prínceps, o per do o oblació de qualssevol fidels, havia adquirit justament, o de qualsevol manera adquireixi justament fins a la fi dels temps. Entre les qualscoses assenyalaren particularment aquestes, és a dir, **al bisbat d'Osona, l'església dels Sants Joan i Pau, amb els delmes i primícies i oblacions i totes les seves pertinences; semblantment l'església de Sant Martí de Surroca; semblantment l'església de Sant Hilari de Vidrà, amb les seves pertinences; semblantment l'església de Sant Pau de Segúries; semblantment l'església de Sant Julià de Vallfogona; semblantment l'església de Sant Bartomeu de Llaés; semblantment l'església de Sant Quirze; semblantment l'església de Sant Pere de Mogrony, amb les seves sufragànies. Al bisbat de Girona, semblantment l'església de Sant Salvador de Bianya amb les seves sufragànies; semblantment l'església de Sant Romà de Joanetes; semblantment l'església de Santa Llúcia de Puigmal. Al bisbat d'Elna, semblantment l'església de Sant Pere de Tallet; semblantment l'església de Sant Esteve de Prunet, i també la cel·la de Sant Nicolau** Decretaren, encara, i confirmaren que, en aquell cenobi, s'observi perennement la vida i l'ordre dels clergues regulars segons els privilegis i la institució dels romans pontífexs Benet, Urbà, Pasqual i Innocenci. Semblantment corroboraren la seva llibertat absolutament en tots els seus llocs, causes i afers, en tot allò en què la tenia de dret o l'havia de tenir. Beneïren, a més, de part de Déu omnipotent i de sant Joan Baptista i dels altres sants i

de la seva part, el col·laborador i observant de totes aquestes coses, i imploraren la clemència del Senyor perquè se salvi eternament. Però si algú, cosa que no passi, amb atreviment temerari, volgués trencar o violar, de qualsevol manera, això que més amunt per ells ha estat establert, aquest, el consideraren allunyat de les portes de la Santa Església de Déu, i el segregaren de tota unió amb els cristians i l'excomunicaren, de part de Déu omnipotent i de sant Joan Baptista, fins que satisfaci Déu i Sant Joan amb un digne penediment, i, a més, el reprimeixi la pena legal i el constrenyi la censura del sacrilegi i, en endavant, romanguí estable i inalterat aquest do que ells han establert. Pere, per la gràcia de Déu, bisbe de Vic, subscriu. Berenguer, per la gràcia de Déu, bisbe de Girona. Signatura de Guillem, bisbe de Barcelona. Signatura de Bernat, arquebisbe de Tarragona. Berenguer, ardiaca de Girona. Guillem, levita de Besalú, ho aprova. Guillem, cabiscol de Girona. Arnau de Pregoneres, levita. Signatura de Guillem, primicer de Vic. G., ardiaca, té per bons aquests escrits. Guillem, prior de l'església de l'Estany, subscriu. Pere, sagristà, confirmo de bon grat aquests escrits. Bernat, levita. Bernat, sacerdot, signatura. Bernat de Sau firmo + . Signatura de Ramon, comte. Signatura de Pere, per la gràcia de Déu, abat de Ripoll. Jo, Gaufred, servent de l'església de Sant Ruf, subscriu. **Escrit per les mans d'Arnau, prevere i monjo**, amb lletres sobreposades a la línia sisena i a la vuitena i a la novena, i esmenades a la tercera línia, el dia i l'any damunt dits.

ACTIVITAT DEL QUADERN DE L'ALUMNE

Les actes són documents oficials que segueixen unes pautes fixes, com una acta notarial o un contracte. Ordena les parts de l'acta de consagració per ordre d'aparició

6. CONSAGRACIÓ DE L'ESGLÉSIA

l'acta de consagració de 1150

1	Data
2	Assistents
3	Relació de béns monàstics
4	Atemptats contra el què s'ha establert
5	Sistema de vida dels clergues del monestir
6	Testimonis

ACTIVITAT DEL QUADERN DE L'ALUMNE

Esmenta tres possessions dels Monestir de Sant Joan que apareguin a l'acta de consagració

BISBAT D'OSONA: l'església dels Sants Joan i Pau, Sant Martí de Surroca, Sant Hilari de Vidrà, Sant Pau de Segúries, Sant Julià de Vallfogona, Sant Bartomeu de Llaés, Sant Quirze i Sant Pere de Mogrony

BISBAT DE GIRONA: l'església de Sant Salvador de Bianya amb les seves sufragànies, Sant Romà de Joanetes, Santa Llúcia de Puigmal.

BISBAT D'ELNA: l'església de Sant Pere de Tallet, Sant Esteve de Prunet i la cel·la de Sant Nicolau.

Propostes per treballar prèviament a classe

ACTIVITAT

Digues si són correctes o falses les afirmacions que trobes a continuació, si tens dubtes podràs consultar el glossari!.

C	El prior i el sagristà formen part d'una comunitat monàstica.
F	El delma és una peça de roba que es posen els canonges abans de fer la missa
F	El sagristà i el prior fan les mateixes funcions dins la comunitat cristiana
C	El Bisbe pot celebrar tots els sagraments
F	El calendari litúrgic el fan servir els pagesos per saber quan han de fer la collita
C	El bisbe i l'abat porten d'indumentària la mitra i el bàcul.

6. CONSAGRACIÓ DE L'ESGLÉSIA

l'acta de consagració de 1150

glossari

Abat: persona que fa de cap en un monestir.

Bàcul: bastó que porten els bisbes i els abats i simbolitza la seva tasca de conduir a la comunitat cristiana com un pastor amb les seves ovelles.

Bisbe: clergue que ha rebut l'ordenació episcopal, considerada plenitud del sagrament de l'orde. En nom de Crist predica la Paraula de Déu, celebra tots els sagraments i viu la caritat.

Cabiscol: cap d'escola de cantors.

Calendari litúrgic: calendari que pauta les celebracions litúrgiques al llarg de l'any. Comença amb l'Advent; segueix amb el Nadal, el temps de durant l'any, la Quaresma, la Setmana Santa i el temps de Pasqua, per retornar al temps de durant l'any.

Casulla: indumentària que vesteixen els sacerdots per a la celebració de la missa.

Cenobi: monestir.

Clergues regulars: clergues que viuen el sacerdoci seguint les pautes de vida cristiana recollides en un text anomenat regla. Viuen en comunitat per tal d'ajudar-se mútuament.

Dalmàtica: és una peça d'indumentària litúrgica dels diaques de l'església.

Delme: donatiu que fan els laics a l'Església i que consisteix en el deu per cent sobre els productes de la terra, destinat a assegurar el manteniment del clericat i dels edificis religiosos.

Excomunicar: excloure (algú) de la comunió de l'Església.

Feria: dia de la setmana on no es celebra cap

festivitat especial. Així la feria quinta és el cinquè dia de la setmana, divendres.

Hores litúrgiques: (ofici diví) és la pregària oficial de l'Església, estructurada entorn la recitació dels salms.

Levita: sacerdot (en el seu origen fa referència a una de les dotze tribus d'Israel, la de Leví, on tots eren sacerdots).

Mitra: és una peça amb què els bisbes i alguns abats es cobreixen el cap en les funcions litúrgiques del seu ministeri. Simbolitza la missió de santificar del Bisbe.

Oblació: acció d'oferir quelcom a Déu, especialment el pa i el vi de l'eucaristia.

Orde: grup de religiosos –sacerdots o no- que viuen la pobresa, el celibat i l'obediència a l'Evangeli segons l'estil de vida reflectit en una regla o unes constitucions. Fan vida comunitària.

Prevere: sacerdot. Fa present a Crist i col·labora amb el bisbe en la predicació de la Paraula de Déu, en l'administració dels sagraments i en l'exercici de la caritat, especialment amb els més pobres.

Prior: superior d'una comunitat monàstica que col·labora amb l'abat en el govern; dit sovint prior claustral, que té un càrrec d'administració espiritual dins la comunitat.

Sagristà: clergue, religiós o laic que té cura d'una sagristia, de les coses necessàries per al culte cristià i de l'endregament d'una església.

Segregar: separar elements o bé coses.

Sufragània: que depèn d'una altra.